YTTRANDE

Datum
Sammanträdesdatum

Referens
RUN-00288-2026

Klimat och näringslivsdepartementet,
KN 2026/01494

Remissyttrande över Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor

Sammanfattning

Region Norrbotten är positiva till promemorians övergripande syfte att modernisera regelverket för energiplanering och stärka den offentliga sektorns arbete med energieffektivisering. Förbättrade förutsättningar för en trygg, robust och långsiktigt hållbar energiförsörjning är av största vikt för den industriella omställning som pågår i Norrbotten, den ökande elektrifieringen av samhället, ökade effektbehov och behovet av stärkt beredskap.

Region Norrbotten ser positivt på att energifrågorna ges en tydligare roll i den långsiktiga samhällsplaneringen. För kommuner är energiplanering inte enbart en fråga om energiförsörjning utan även en strategisk förutsättning för näringslivsutveckling, industriell omställning och framtida investeringar. Region Norrbotten är därför positiva till att energiplaneringen tydligt kopplas samman med fysisk planering och näringslivsutveckling. En väl fungerande energiplanering är avgörande för fortsatt tillväxt, elektrifiering och stärkt konkurrenskraft i Norrbottens kommuner.

Promemorian innebär dock en betydande utökning av kommunernas ansvar för analys, planering, samordning, rapportering och uppföljning. Flera av de föreslagna uppgifterna avser också frågor som hanteras inom annan lagstiftning och i redan etablerade kommunala planeringsprocesser. Här finns en risk för parallella planerings- och uppföljningssystem, dubbelarbete och ökade administrativa kostnader.

Region Norrbotten anser särskilt att följande förslag behöver förtydligas innan lagstiftningen träder i kraft:

- regionernas roll och ansvar i energiplaneringen utifrån ansvaret för regional utveckling
- samordning av mellankommunala energifrågor och framtagandet av regionala energi- och effektunderlag,
- roller, ansvar och organisation för samspelet mellan offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå, samt med nätägare och energibolag
- tillgången till relevant energistatistik och hanteringen av sekretessfrågor,
- finansiering av ökade administrativa kostnader, de administrativa och ekonomiska konsekvenserna avseende datainsamling, analys, rapportering,

uppföljning, systemutveckling och investeringar i fastighetsbestånd är underskattade

- införandetid och övergångsbestämmelser,
- ansvar och plan för nationella vägledningar, metodstöd, analysunderlag och rapporteringsmodeller som säkerställer likvärdig tillämpning

Region Norrbotten anser också att energiplaneringen i högre grad bör omfatta effektbalans, flexibilitet och försörjningstrygghet, eftersom dessa frågor i många delar av landet utgör större utmaningar än den totala energianvändningen.

Region Norrbottens synpunkter

Promemorian föreslår två nya lagar samt förändringar i tillhörande förordningar. De två lagar som berörs är: *Förslag till lag om energiplanering i kommuner och regioner* samt *Förslag till lag om den offentliga sektorns inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader.*

Förslag till lag om energiplanering och energieffektivisering i kommuner och regioner

Utökade krav på kommunala energiplaner

Region Norrbotten stödjer ambitionen att stärka kommunernas energiplanering och att energiplanerna ska utgöra ett bättre underlag för den lokala energiomställningen. Regionen delar dock den oro som framförts av många kommuner beträffande omfattningen av de nya kraven. Förslaget innebär ett betydligt mer omfattande planeringsansvar än dagens lagstiftning och kommer att kräva både kompetens och resurser för att kunna genomföras på ett ändamålsenligt sätt. Detta gäller särskilt mindre kommuner med begränsad planeringskapacitet.

Region Norrbotten vill också framhålla att energiplaner i första hand bör betraktas strategiska dokument. Åtgärder och handlingsplaner bör kunna hanteras i separata dokument för att möjliggöra löpande anpassningar utan krav på omfattande politiska omprövningar.

Region Norrbotten anser därför att:

- skapa möjlighet för små kommuner att söka statligt stöd för arbetet utifrån de nya kraven
- statlig vägledning bör finnas tillgänglig i god tid innan kraven börjar gälla,
- införandetiden bör förlängas om vägledningar och föreskrifter inte är färdiga i tillräckligt god tid,
- det bör införas tydliga övergångsbestämmelser för kommuner som nyligen antagit eller håller på att ta fram energiplaner
- regional samordning skulle kunna minska arbetsbördan men resurser för detta är otydliga

Långsiktiga planer för energieffektivisering

Region Norrbotten ställer sig positiv till förslaget om långsiktig planering för energieffektivisering inom offentlig verksamhet.

Det finns dock behov av förtydliganden kring hur kraven ska tillämpas i en regional verksamhet såsom Region Norrbotten och vilka verksamheter som omfattas av begreppet offentliga organ. Särskilt viktigt är att skapa tydlighet kring vilka delar av regionens verksamhet som ska rapportera energianvändning och omfattas av planeringskraven.

Region Norrbottens tolkning av lagförslaget är att detta kommer att handla om åtgärder som regionerna har direkt rådighet över, inom ramen för regionernas verksamhet, och då särskilt hälso- och sjukvården. Det vore olyckligt om regionerna i detta sammanhang planerar territoriella åtgärder, eftersom det är kommunernas ansvar. Eftersom kollektivtrafik föreslås undantas från rapporteringen gör Region Norrbotten vidare tolkningen att den regionala energieffektivitetsplanen inte behöver omfatta kollektivtrafiken.

Region Norrbotten anser utifrån dessa tolkningar att:

- det krav som ställs i 13 § om att ge allmänheten och berörda aktörer möjlighet att lämna synpunkter på regionens plan inte är ändamålsenligt och bör utgå,
- de föreslagna kraven om att redovisa åtgärder för att mildra konsekvenser för låginkomsthushåll och energifattigdom behöver anpassas till regionernas faktiska mandat och rådighet. Regioner har begränsade möjligheter att påverka hushållens energikostnader direkt och lagstiftningen bör tydliggöra vilka förväntningar som är rimliga.

Principen om energieffektivitet först

Region Norrbotten stödjer principen om energieffektivitet först. Förslaget innebär att regionen ska planera och redovisa energieffektiviseringsåtgärder i sin verksamhet, rapportera energianvändningen i verksamheten och tillämpa principen "energieffektivitet först" inför större investeringar. Nya krav bör så långt som möjligt integreras i befintliga styr- och ledningssystem, miljöledningsarbete, investeringsprocesser.

Region Norrbotten anser att:

- tillämpningen bör utformas så att den inte fördröjer eller försvårar vissa typer av investeringar. Energieffektivitet kan inte ensamt vara styrande för samhällsviktig verksamhet. Krav på robusthet, försörjningssäkerhet, patientsäkerhet, civilt försvar och kontinuitet kan i vissa fall motivera lösningar som innebär högre energianvändning, exempelvis reservkraft, redundans och andra beredskapsåtgärder.
- promemorian behöver kompletteras med tydlig vägledning för hur avvägningar mellan energieffektivitet, verksamhetskrav, patientsäkerhet, arbetsmiljö, robusthet och beredskap ska hanteras.

Planering för samhällsviktiga elanvändare

Regionerna ansvarar för verksamheter som sjukvård, kollektivtrafik och regional utveckling, vilka är centrala samhällsfunktioner vid fredstida kriser och höjd beredskap. Det framstår därför som naturligt att regionerna omfattas av föreskrifter och samverkanskrav på motsvarande sätt som kommunerna.

Region Norrbotten anser att:

- regionernas roll behöver stärkas och tydliggöras i arbetet med planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

Samverkan och ansvarsfördelning

Region Norrbotten ser ett behov av tydligare reglering av samverkan mellan kommuner, regionala företrädare, nätägare, energibolag, näringsliv och statliga myndigheter. Promemorian lägger ett mycket långtgående ansvar på enskilda kommuner att analysera och samordna frågor som till stor del är regionala, såsom energi- och effektbehov, energiinfrastruktur och mellankommunala beroenden.

Region Norrbotten anser att:

- ansvarsfördelning på den regionala nivån behöver förtydligas. Särskilt i norra Sverige behöver energi- och effektfrågor analyseras ur ett regionalt perspektiv för att möta behoven från elektrifiering och omfattande industriell omställning.
- Transparensen mellan nätbolag, energibolag, kommuner och regioner behöver hanteras för att möjliggöra bättre planeringsunderlag för fortsatt uthållig tillväxt i Norrbotten.

Uppgiftsskyldighet och energistatistik

Region Norrbotten delar den oro som framförts från kommuner kring tillgången till statistik och hanteringen av sekretess. Tillgång till kvalitetssäkrade underlag är avgörande för att kommuner ska kunna genomföra de analyser som lagstiftningen förutsätter. I dag begränsas användbarheten i vissa fall av omfattande sekretess kopplat till energistatistik. Detta riskerar att försvåra både nulägesanalyser och framtidsbedömningar.

Region Norrbotten anser därför att:

- staten bör säkerställa att kommuner och regioner får tillgång till relevanta planeringsunderlag,
- ansvarsfördelningen kring sekretess och datahantering behöver förtydligas,
- Energimyndigheten bör ges i uppdrag att ta fram gemensamma metoder för datainsamling och rapportering.

Förslag till lag om den offentliga sektorns inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader

Region Norrbotten stödjer ambitionen att stärka energieffektivitetsperspektivet vid offentlig upphandling. Det är dock viktigt att regelverket är praktiskt tillämpbart och proportionerligt. Särskild hänsyn behöver tas till geografiska och marknadsmässiga förutsättningar i mindre kommuner och glesbefolkade regioner. Vägledning behöver utvecklas så att kraven kan tillämpas och vara i samspel med övriga hållbarhetskrav, verksamhetskrav, vård och patientsäkerhet och marknadens förutsättningar.

Region Norrbotten efterlyser förtydliganden kring:

- hur undantag ska hanteras när andra samhällsintressen behöver vägas in,
- vilka ekonomiska konsekvenser kraven kan få för kommuner och regioner.

Avslutande synpunkter

Region Norrbotten välkomnar förslagens övergripande inriktning och bedömer att de kan bidra till ett mer robust, hållbart och energieffektivt energisystem. För att lagstiftningen ska få avsedd effekt krävs dock att ansvarsfördelning, vägledning, finansiering och tillgång till planeringsunderlag tydliggörs.

Region Norrbotten vill särskilt betona behovet av:

- tydligare regional roll i energiplaneringen,
- stärkt samverkan mellan kommuner, regioner, nätägare och energibolag,
- förbättrad tillgång till energistatistik,
- längre införandetid och övergångsbestämmelser,
- ökat fokus på effekt, flexibilitet, robusthet och försörjningstrygghet.

Mot bakgrund av de omfattande industriella investeringar och den pågående elektrifieringen som sker i Norrbotten är det särskilt viktigt att den nya lagstiftningen stödjer ett effektivt samspel mellan energiplanering, regional utveckling och energisystemets fortsatta utbyggnad.